

KITAJSKO - SOVJETSKA POLEMKA SE JE ZAOSTRILA

VZROKI SPORA NISO SAMO IDEOLOŠKE NARAVE

**Hruščov: z vojno se kapitalizem ne more zrušiti - Kitajci:
dokler v družbi obstajajo razredi, je vojna neizogibna**

V zadnjem času je svetovna javnost ponovno postala pozorna na polemiko, ki jo je kitajski komunistični tisk po krajšem molku spet začel posredno voditi proti voditeljem Sovjetske zveze in zlasti proti njihovi zunanji politiki. Kitajski napadi so tokrat uperjeni proti vodstvu italijanske in francoske komunistične stranke, a vsak o trok lahko razume, da ti napadi v prvi vrsti letijo na Hruščova in njegove ožje sodelavce.

V čem obstoji bistvo spora? Stvar ima globlji pomen, ker ne gre samo za neko akademsko razpravo o pravilnem oziroma nepravilnem tolmačenju marksistično-leninističnega nauka, temveč se v polemiki obravnava predvsem sedanja politična stvarnost, pri kateri smo v večji ali manjši meri vsi prizadeti.

ODNOSI Z ZAHODOM

Kitajski komunisti se ne strinjajo s Hruščovom in drugimi komunističnimi voditelji predvsem zaradi njihove politike do tako imenovanega »kapitalističnega« sveta. Hruščov poučarja, kot znano, načelo miroljubnega sožitja med dvema taboroma in znanika možnost, da bi danes obstajala kakšna druga alternativa. S tem — pravi sovjetski prvak — ni rečeno, da morata prenehati boj in tekma med dvema sistemoma.

Boj se nadaljuje, a z miroljubnimi sredstvi, predvsem na gospodarskem in socialnem področju. Tudi koristi svetovnega komunizma zahtevajo — trči Hruščov — da se ohrani mir. Vojna ne more zatorej biti sredstvo za reševanje mednarodnih sporov in ne more zagotoviti komunizmu zmage nad kapitalizmom, in sicer predvsem zato, ker bi spričo jedrskega orožja povzročila smrt »delavcev in kapitalistov« ter sploh vsega človeštva.

KITAJSKI ODGOVOR

Kitajski komunisti na to takole odgovarjajo. Hruščov precenjuje vojaško moč zahodnega sveta. Ni res, da bi v primeru jedrske vojne bilo konec človeškega rodu; poraženec bi bil samo »kapitalizem«, ker bi bil zadan najhujši udarec njegovim najrazvitejšim državam. Na kitajskem bi kljub vojni ostali živi milijoni ljudi, ki bi bili sposobni »ponovno obljuditi in preroditi svet.«

Tiskovna agencija »Nova Kitajska« je glede vojne pred dnevi napisala: »Kot je dejal Lenin, tudi mi brez pridržkov obsojamo vojno kot sredstvo za urejevanje sporov v človeški družbi. Toda skupno z Leninom tudi pravimo: dokler bodo v družbi obstajali razredi, dokler bo obstajalo izkoriščanje človeka po človeku, bodo vojne neizogibne.«

BOJE SE SPORAZUMA

Noben odgovorni državnik ne more seveda odobravati takšnega modrovanja in meniti, da je izvedljivo v praktičnem življenju. To tudi zato ne, ker nikakor ne drži, da razvoj v tako imenovanih »kapitalističnih« državah poteka tako, kot sta predvidevala Marx in Engels. V teh državah so namreč od leta 1848, ko je izšel komunistični manifest, nastale velike spremembe v strukturi družbe in vsi smo danes priča tolikšnega tehničnega in civilizacijskega napredka, kakršnega Marx sploh ni mogel predvidevati.

Zato je naravno, da se Marxov nauk danes ne more dobesedno izvajati, kot je tu-

di naravno, da ta nauk ne more dati odgovora na vsa vprašanja, ki se danes postavljajo politikom in gospodarstvenikom. Določena revizija marksizma je torej danes nekaj nujnega.

Da se skuša urediti ali vsaj ublažiti kitajsko-sovjetski spor, je moskovska »Pravda« z dne 10. februarja objavila predlog, naj se o spornih vprašanjih razpravlja na posebnem sestanku med predstavniki obeh prizadetih strank. Kitajci pa so pred kratkim predlog odbili, češ da bi o vseh teh zadevah morali razpravljati zastopniki vseh komunističnih strank. Sklicati bi torej morali takšno zborovanje, kakršno je bilo pred leti v Moskvi in ki se je zaključilo s skupno izjavo, katera se po mnenju Kitajcev danes več ne spoštuje.

Kitajski napadi na sovjetsko politiko so se poostriili zlasti po dogovoru, ki sta ga glede Kube sklenila Kennedy in Hruščov. Kitajci se očitno boje, da bi med zahodnjaki in Sovjeti prišlo do sporazuma, ki bi uveljavil načelo miroljubnega sožitja med obema taboroma in torej izključil možnost jedrske vojne.

Posledic še ne moremo predvidevati

Takšen sporazum pa bi po mnenju kitajskih komunistov pomenil odstop od marksističnega nauka in hkrati zavrl in morda celo onemogočil razkroj kapitalizma.

Toda pri vsej tej zadevi nastane samo po sebi vprašanje, ali je kitajsko-sovjetski spor res nastal le zaradi ideoloških razlogov. Mnogi menijo, da ima spor tudi druge vzroke in da gre tudi za spopad med dvema velikanoma, katerih koristi se križajo. Da ta trditev ne more biti daleč od resnice, je dovolj, da le bežno pogledamo na zemljevid ali pa da se spomnimo, da se z oktobrsko revolucijo ozemlje Sovjetske zveze ni prav v ničemer spremenilo ter da so Sovjeti ohranili pod svojo oblastjo vse tiste obsežne azijske (torej neruske) pokrajine, katere je osvojila nekdanja imperalistična carska Rusija. Te pokrajine pa so Sovjeti industrializirali in jih še vedno vsestransko razvijajo ter jih obenem raznrodujejo z načrtnim naseljevanjem Rusov.

Medtem ko Sovjeti letno trošijo ogromne vsote denarja za gospodarski razvoj svojih pokrajin na azijski celini, si kitajski voditelji morajo beliti glave z reševanjem

osnovnih vprašanj, kot so na primer lakota, preobljudenost, kulturna ter civilizacijska zaostalost itd. Poleg teh vsekakor važnih problemov prav gotovo obstajajo še drugi, kot na primer različno gledanje na odnose do drugih azijskih držav, kar je prišlo do izraza ob nedavnem indijsko-kitajskem oboroženem sporu.

NESPREJEMLJIV POGOJ

Spričo obsega, ki ga je zadobil sovjetsko-kitajski spor, in spričo razlik, ki čedalje bolj prihajajo na dan, si je težko predstavljati, da more kdaj priti do kakšne poravnave in ponovne vzpostavitve enotnosti v svetovnem komunističnem gibanju. Lahko rečemo, da je to mogoče samo s pogojem, da Hruščov in njegovi prijatelji v odnosih z Zahodom odstopijo od načela miroljubnega sožitja in sprejmejo načelo o neizogibnosti oboroženega spopada med dvema sistemoma.

Ker se to skoraj gotovo ne bo zgodilo, je treba pričakovati, da se bo razkol med Sovjeti in Kitajci poglobil, kar bo v svetovnem komunizmu povzročilo posledice, ki jih danes še ne moremo predvidevati.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 10. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske zborovske skladbe tržaških avtorjev; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Kriček in Pikec«, mladinska radijska zgodba (Aleksander Marodič), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem. Cerkevni zbor od Sv. Ivana; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Vokalni kvintet Niko Stritof; 15.20 Portret v miniaturi: Fausto Cigliano; 17.00 Kinoklub, filmski svet v besedi in glasbi; 18.30 Poklici in razvedrila: »Filatelisti« (M. Sancin); 21.00 Iz slovenske folklorne: »Noč ima svojo moč« (Marij Maver); 21.30 Sodobna simfonična glasba.

• PONEDELJEK, 11. marca, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne: »Noč ima svojo moč« (Marij Maver); 18.00 Violinist Rok Klopčič — Vladimir Lovec: Tri pisma; 18.30 Vabilo h glasbi, pripravil Pavle Merkur: »Skladatelj se igra«; 19.00 Radijska univerza — Aljoša Vesel: Avtomobil: »Izdelava motorja in pritlikan«; 19.30 Postni govori — msgr. Jože Jamnik: »Kristus uči trpeti«; 20.30 Gian Francesco Malipiero: »Ujetnica Venera«, opera v dveh dejanjih in petih slikah.

• TOREK, 12. marca, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Wolfgang Fortner: Stvarjenje, kantata za srednji glas in orkester — Bruno Bettinelli: Četrty psalm za sopran in orkester; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Roman v nadaljevanjih — Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulba« (VI. Levstik - J. Tavčar); 21.30 Koncert klarinetista Mihe Gunzeka, pri klavirju Gita Mally — Gerald Finzi: Stiri bagatelle, Witold Lutoslawsky: Pet plesov; 22.00 Socialne vede.

• SREDA, 13. marca, ob: 12.00 Brali smo za vas; 18.00 Z zborovskih natečajev Antonio Illersberg; 18.30 Jugoslovanski skladatelji — Ivo Malec: Maquettes: baletna glasba. Komorni ork. Radiotelevizije iz Zagreba vodi Milan Horvat; Vojislav Kostić: Ciganska suita. Mali moški zbor Radiotelevizije iz Beograda in Instrumentalno zasedbo vodi Borivoje Simić; 19.00 Higijena in zdravje s posvetovalnico dr. Milana Starca; 20.30 »Zvest samemu sebi«, radijska drama (Peter Garvie - Ivan Šavli), igrajo člani RO; 22.00 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja.

• ČETRTEK, 14. marca, ob: 12.00 Roman v nadaljevanjih: Nikolaj Vasiljevič Gogolj: »Taras Bulba« (VI. Levstik - J. Tavčar); 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Sergej Prokofjev: Kvartet za godala št. 1, op. 50; 19.00 Širimo obzorja: »Prebivavci skrajnega severa« (Mara Kalan); 20.30 Simfonični koncert. Približno ob 22.00 Knjižne novice — Filibert Benedetič: »Razmišljanja ob knjigi Aleksandra Solženicina En dan Ivana Denisoviča«.

• PETEK, 15. marca, ob: 12.00 Pomenek s poslušavkami; 18.30 Tržaški skladatelji: »Carlo de Incontrera in Aldo Danielli« (P. Merku); 19.00 Radijska univerza — Widar Cesarini Sforza: O pojmu pravice in njegovi zgodovini — »Grčija in Rim«; 19.30 Postni govori — dr. Lojze Šuštar: »Kristus uči ljubiti Boga«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novele in črtice — Smiljan Rozman: »Studentovska soba« (M. Jevnikar).

• SOBOTA, 16. marca, ob: 12.00 Zimski turistični razgledi; 13.30 Drevesa v lahki glasbi; 14.40 Poeta Marijana Deržaj in Ivo Robič; 15.30 »Noč do naslednjega dne«, radijska drama (Alfio Valdarnini - Modest Sancin - Stane Raztresen - Lelia Rehar); 16.45 Mladi solisti: Sopranistka Goika Berginc. Na sporedu so samospevi Lucijana Marije Škerjanca; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o Vesoljnem cerkvenem zboru; 18.00 Sodobna slovenščina; 19.00 Družinski obzorik; 20.40 Zbor »Jacobus Galus« iz Trsta, ki ga vodi Ubaldo Vrabec; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

10. marca, nedelja: Stana
11. marca, ponedeljek: Krištof, Heraklij
12. marca, torek: Gregor, Budin
13. marca, sredo: Kristina, Zinka
14. marca, četrtek: Matilda, Nevenka
15. marca, petek: Klemen, Truda
16. marca, sobota: Julijan, Hilarij

Težave predsednika De Gaulla

Atentatorje na francoskega državnega predsednika je vojno sodišče obsodilo na smrt in na dosmrtno ječo. Trije obsojenci, katere je policija imela v rokah, že pričakujejo v celici smrti zadnjo uro. Z njih usmrtitvijo pa se ni De Gaulle še rešil iz težav.

Bivši ministrski predsednik Bidault, sedanjí voditelj podtalnega gibanja OAS, je v torek govoril celo po angleški televiziji in je odločno izjavil, da se bo borba proti samooblastnemu državnemu predsedniku nadaljevala do konca. Francosko zunanje ministrstvo je v Londonu protestiralo, toda angleška policija je odgovorila, da o kakem Bidaultu nič ne ve.

Se večje težave so pa za De Gaulla nastopile v domačem gospodarstvu. Vsi francoski rudarji so stopili v štavko. Vlada je odredila civilno mobilizacijo rudarjev. Nalepela je pa na še večji odpor. Stavkujoče delavce podpirajo tudi druge organizacije; študentje in profesorji v Parizu so v znak solidarnosti priredili demonstrativne poho-de. V rudarskih okrožjih je stopila na stran rudarjev tudi duhovščina. Nadškof Huyghe v Arrasu je objavil posebno pismo, v kate-

rem pravi, da je treba človeške probleme reševati na človeški način, ne pa s silo in z bajoneti.

De Gaullova vlada se je znašla nepričakovano pred velikimi težavami predvsem zato, ker hoče predsednik De Gaulle vladati s preveč močno roko.

Za Južno Tirolsko

V severnotirolskem središču Innsbrucku deluje že več let Zveza Berg-Isel-Bund, ki ima za svoj cilj boj za pravice nemške manjšine na Južnem Tirolskem. Lansko leto, po bombnih atentatih v Sev. Italiji, je zveza izjavila, da odklanja nasilje kot sredstvo za rešitev južnotirolskega vprašanja.

V zvezi s tem stališčem je omenjena organizacija podala prejšnji teden izjavo, v kateri pravi, da bo leto 1963 usodno za položaj Južne Tirolske. V proglasu pravi, da bosta novi italijanski parlament, kakor tudi nova avstrijska vlada morala zavzeti jasno stališče. Očita, da se na Južnem Tirolskem že več časa grobo kršijo človečanske pravice in temeljne svoboščine. Zato, pravi nadalje omenjeni proglas, vidi avstrijski Berg-Isel-Bund samo dve možnosti za rešitev. Prva je popolna samouprava bocienske pokrajine in popolno varstvo ter razmah nemške manjšine. Drugi način pa je samoodločba manjšine o državni pripadnosti, ki naj se izvrši z ljudskim glasovanjem pod mednarodnim nadzorstvom. Seveda so te želje, zlasti druga, malo preveč ostre, da bi jih vzel kak mednarodni forum v pošteft.

ZAHTEVE ŽENSK

Zastopnice 22 organizacij iranskih žensk so zahtevale prepoved poligamije, ukinitve haremov in zaščito poročenih žensk. Po sedanjem zakonu se lahko mož loči od žene, ne da bi navedel razloge.

Iranski šah je pred nekaj dnevi izjavil, da bodo iranske ženske dobile volilno pravico že za prihodnje volitve. Dan šahove izjave — 27. februar — bodo v prihodnje proslavljali kot praznik iranskih žensk.

Novo šolsko poslopje v Trstu

Na seji pokrajinskega sveta je predsednik med drugim poročal o novem šolskem poslopju, v katerega se bosta preselila dva višja slovenska srednješolska zavoda, in sicer Znanstveni licej (Višja gimnazija) in Trgovski zavod (Trgovska akademija). Novo poslopje grade na Lonjerski cesti pri Sv. Ivanu in bo kmalu gotovo. Predsednik pokrajine je zagotovil, da se bo novo šolsko leto v jeseni pričelo že v novih prostorih.

Poslopje grade v dveh gradbenih traktih. Bo dvonadstropno, z velikimi, svetlimi okni, poleg bo telovadnica, stavba bo sploh odgovarjala vsem modernim šolskim zahtevam.

Posebno gimnazija je bila v vseh letih po vojni v nezdravih, temnih in tesnih sobah v ulici Lazzaretto vecchio. Novo poslopje je bilo zato nujno potrebno in smo res veseli, da bodo končno naši dijaki prišli do šolskih sob, ki jih narekuje sodobni napredni čas.

Papež - mirovni nagrajenec

Prejšnji petek je v Zürichu razdelili 21 predstavnikov iz raznih držav nagrade Balzanove ustanove, ki je podobna švedski Nobelovi ustanovi za mednarodne mirovne, znanstvene in umetniške nagrade. Sklad za denarne nagrade te ustanove je zapustil italijansko-švicarski bogataš Evgen Balzan. Častni predsednik ustanove je bivši italijanski državni poglavar Gronchi. Letošnjo mirovno nagrado so člani komisije, tudi sovjetski, skoraj soglasno podelili papežu Janezu XXIII. Hruščov je ob tej priložnosti še posebej čestital papežu za njegovo vztrajno prizadevanje pri pomirjevanju narodov. Sveti oče je milijone mirovne nagrade že določil za dobrodelne namene.

Nagrade so podelili za znanstveno delo tudi nemškemu biologu von Frischu, skladatelju Hindemithu, ruskemu matematiku Golmagrovu in ameriškemu admiralu Morrisonu.

RESOLUCIJA O PREPOVEDI NEVARNIH POSKUSOV V VESOLJU

Člani odbora medparlamentarne zveze za določanje pravil o izkoriščanju vesolja — predstavniki Britanije, ČSSR, Francije, Nizozemske, ZSSR in ZDA — so te dni soglasno podprli resolucijo o prepovedi nevarnih poskusov v vesolju, katera poziva vse države, naj se vzdrže vesoljskih poskusov, ki bi ovirali izkoriščanje vesolja v miroljubne namene s strani drugih držav. Odbor je tudi predlagal, naj bi določili načela in sprejeli zakon o izkoriščanju vesolja, sklenili mednarodne sporazume o delovanju v vesolju, izdali odredbe o odgovornosti za poškodbe, izgube ali škodo, ki jih povzročajo vesoljske ladje, ter sprejeli predpise o pomoči kozmonavtom in vesoljskim ladjam, ki se v primeru nevarnosti spuste na tuje ozemlje ali vode.

Balzanove nagrade in njihov ustanovitelj

Ob podelitvi letošnjih Balzanovih nagrad se ta in oni sprašuje, kaj so pravzaprav te nagrade o katerih nismo doslej skoro nič slišali. Zato je morda prav, da v nekaj vrstah povemo, kakšna je ta ustanova, podobna mednarodni ustanovi za podeljevanje Nobelovih nagrad.

Začetnik te ustanove je Eugenio Balzan, ki je bil še pred fašizmom upravni ravnatelj milanskega dnevnika »Corriere della Sera«. Leta 1932 je moral pobegniti pred fašističnim nasiljem v Svico. Z izrednim organizacijskim talentom si je pridobil veliko premoženje. Ko je leta 1953 umrl, je v oporoki določil, naj se vse njegovo imetje uporabi za nagrade znanstvenikom, umetnikom in borcem za mir med narodi. Leta 1957 je bila tudi pravno ustanovljena »Federazione internazionale Premio Balzan«. Predsednika italijanske in švicarske republike sta bila izbrana za častna predsednika ustanove, ki ima upravni sedež v Švici, odbor za podeljevanje nagrad je pa v Rimu. V njem sedi 36 odličnih osebnosti, izbranih med 21 nrodov. Med temi je francoski književnik Mauriac, bivši državni predsednik Gronchi, predsednik Indije, državni predsednik afriške republike Senegala, ruski skladatelj Soštakovič in drugi.

ARZENIK V KAVI

Nepošteni trgovci nadaljujejo s ponarejevanjem živil že kar v neverjetnih panogah. Rimski policija je odkrila pri sedmih veletrgovcih vreče s kavo, ki je bila polita s strupenim arzenikom. Preiskava je dosegla, da so sleparji uporabljali strup, da ne izgubi pečena kava na teži.

Rimski dnevnik »Messaggero« pa objavlja še druga poročila o sleparijah s pečeno kavo. Piše, da v pražilnicah namočijo kavina zrna pred pečenjem z vodo. V zmleto kavo pa dodajajo celo ogljeni prah in druge podobne sestavine. Zda si pa privoščite čašico dobre črne kave!

Po pravilih razdeljuje odbor denarne nagrade v znesku od 40 do 50 milijonov lir, in sicer tri. Eno za slovsvene vede, drugo za prirodopisne in tretjo za zasluge pri delovanju za mir med narodi. Število nagrad se more tudi povečati; letos so jih podelili na primer pet.

Lansko leto, na dan 1. marca, so prvič slovesno podelili v dvorani švicarske zbornice Balzanovo nagrado. Prejel jo je švedski kralj Gustav Adolf IV. Letos so pa vsi člani komisije imenovali papeža Janeza XXIII. kot najbolj zaslužnega za mirovno nagrado.

Maroko se razvija

Maroški sultan Hasan II. je za drugo obletnico svojega vladanja napovedal vrsto političnih in gospodarskih preuredb v državi. Ena izmed prvih ustavnih novosti bo volitev novega parlamenta; imel bo dve zbornici. Se večje novosti pa bodo v gospodarstvu, kar je sultan javil v posebnem proglasu na ljudstvo. Odpravljena bo vsa velika posest in zemlja bo razdeljena med neposredne obdelovalce. Za odkup zemlje je vlada že določila eno milijardo dirhamov, kar odgovarja približno 12 milijardam lir.

Važnost maroške države upošteva tudi Italija. V torek je namreč odpotoval v Maroko italijanski državni poglavar Segni v spremstvu vladnega podpredsednika in zunanjega ministra Piccionija. Obisk ima bolj gospodarsko kot politično ozadje. Gospodarski stiki med obema državama se tičejo v prvi vrsti izrabljanja bogatih petrolejskih vrelcev. Italija bo začela na veliko izvažati v Maroko tudi mehanične izdelke.

Tako mine ...

V torek, 5. marca, je minilo 10 let, odkar je umrl sovjetski samodržec Jožef Džugašvili - Stalin. Ko je umrl, je odkrito ali prisiljeno jokalo na milijone komunističnih pristašev. Pred Stalinovo sliko so prižigali sveče kot pred ikonami; truplo so

balzamirali kot za časa egiptovskih faraonov in ga izpostavili v steklen sarkofag, da so tisoči šolskih otrok in dobrih državljanov hodili kot v pobožni procesiji mimo umrlega »očeta domovine«.

Letos, po desetih letih, pa ni niti eden moskovski časopis črnil besedice o nekdanjem mogotcu. V torek zvečer je poleg nagrobne plošče s suhoparnim napisom »J. V. Stalin 1879-1953« ležala samo ena vejica leskovega grma... Se tisto je policija odnesla pred sončnim svitom.

ODPRTA POT

Včeraj je stopil v veljavo zakon, ki odpira ženskam pot do vseh javnih služb. Nova postava ustreza 41. ustavnemu členu, ki priznava enake juridične pravice vsem državljanom brez razlike spola. Zenske bodo imele od sedaj naprej dostop do vseh služb; tudi sodnice bodo mogle biti. Zaprta jim je samo še vojaška služba, kar pa jih bržkone preveč ne žalosti.

Časopisna stavka

V New Yorku traja že tretji mesec stavka časopisnih stavev. Začela se je v štirih velikih časopisnih podjetjih, ko so tiskarniški uslužbenci zahtevali povišanje plač in ureditev delovnega urnika. Iz solidarnosti je nato še pet drugih velikih newyorških dnevnikov ustavilo delo. Dolgotrajna stavka je povzročila že več milijonov lir škode. Posredovanje najvišjih državnih oblasti ni dosedaj še nič pomagalo.

S prvim marcem pa je nastal v stavkovnem gibanju nenaden preobrat. Lastnica velikega večernika »New York Post« je v ponedeljek zopet začela izdajati svoj list. S svojim ukrepom je zlomila enotno vrsto založb, kar bo gotovo pospešilo konec največje časopisne stavke v Ameriki.

ENOTNA KOLKOVINA

S prvim marcem je stopila v veljavo enotna kolkovina; to se pravi, da bomo imeli za predpisane uradne potrebe kolkovan papir samo po 200 lir in ne več različen od 100 do 400 lir. Kolek za 100 lir je potreben samo za tiste prijave, ki se oddajajo na registrskem uradu.

Spremembe bodo vpeljane tudi pri menicah, ki postajajo vedno bolj vsakdanja oblika menjalnega gospodarstva. Menice bodo imele manjšo obliko in jih bodo prodajali v blokih.

Ogledalo za bodočnost

Atomska bomba, ki je uničila leta 1945 japonsko mesto Hirošimo, povzroča še danes strahovite posledice med prebivavstvom. Ameriški profesor Fineh je v nekem predavanju dokazoval, da so rojstva spačenih otrok sicer pojenjala, zato se pa opaža večja umrljivost zaradi pomanjkanja krvnih telesc ail levkemije. Atomska bomba, ki je v odločilni meri prispevala k zaključku druge svetovne vojne, je bila le orešek proti sedanjim atomskim bombam, s katerimi si grozijo državni z Vzhoda in Zapada.

Nevarnosti se najbolj boje Japonci, ki so atomsko bombo preizkusili na lastni koži. V nedeljo so po vseh večjih japonskih mestih demonstrirali proti ameriškim podmornicam z atomskimi bombami, ki so zasidrale v japonskih pristaniščih.

Pogled na novi podvoz Celovške ceste v Ljubljani

Tržaškega

SKUPNA SLOVENSKA LISTA IN VOLITVE

Svet Skupne slovenske liste, ki združuje predstavnike Slov. kat. skupnosti, Slov. dem. zveze, Slov. kršč. socialne zveze in Skupine neodvisnih Slovencev, je kot znano, sklenil, da bo samostojno nastopil na bližnjih državnozborskih volitvah. Tako je že poskrbel, da je bil pristojnemu uradu notranjega ministrstva v Rimu predložen znak Skupne slovenske liste, s čimer je bil izpolnjen prvi pogoj za udeležbo pri volitvah za poslansko zbornico. Omenjeni urad je znak že sprejel in odobril.

Sedaj je v teku nabiranje podpisov za predložitev kandidatne liste. Imena kandidatov in splošni volilni program bodo objavljeni po zborovanju predstavnikov omenjenih političnih organizacij, ki bo v nedeljo v Trstu.

PREDLOŽENI LE DVE LISTI

Pristojnemu uradu tržaškega sodišča sta bili doslej predloženi le dve listi kandidatov za poslansko zbornico. Na prvem mestu glasovnice bo znak It. komunistične stranke, na drugem pa znak Kršč. demokracije. Imena komunističnih kandidatov smo objavili v zadnji številki. Demokristjani kandidirajo za poslance: Belcija, Bologna, Postognevo in Sciolisa, se pravi oba dosedanja poslanca in bivšega strankinega tajnika v Trstu Belcija ter občinsko svetovavko v Miljah Postognevo.

ZAKON, KI ZANIMA TUDI SLOVENCE

Italijanski parlament je pred kratkim izglasoval zakon o davku na zazidljiva zemljišča (imposta sulle aree fabbricabili). Menimo, da je prav, če danes svoje brave le opozorimo na ta zakon, ki pobliže zadeva mnoge tržaške Slovence. Znano je namreč, da so mnogi naši ljudje lastniki manjše površine zemljišč in jih bodo zato novi predpisi neposredno zanimali.

Novi zakon predvsem določa, da imajo občinske uprave pravico uvesti davek na gradbena ali zazidljiva zemljišča. To pomeni, da bo v primeru prodaje takega zemljišča treba plačati občini poseben davek. Občine, ki imajo nad 30 tisoč prebivalcev, so po zakonu obvezane, da uvedejo novi davek. Pri nas prideta v poštev tržaška občina in del devinsko-nabrežinske, oziroma njen turistični predel (Štivan, Devin, Sosljan, nabrežinski Breg). Zakon se seveda ne tiče celotnega ozemlja tržaške občine, temveč samo listega predela, ki bo natančno določen z urbanističnim načrtom.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 10. marca, ob 17. uri v Prosvetnem domu na Opčinah

André Roussin

»KADAR SE STORKLJA ZABAVA«

Prepovedano mladini pod 18. letom!

V torek, 12. marca, ob 20.30 krstna predstava, v sredo, 13. marca, ob 18. uri ponovitev v Avditoriju v Trstu

Klabund

»KROG S KREDO«

Igra v štirih dejanjih po Kitajskem

Zato že sedaj opozarjamo na izredno važnost tega načrta, ki menda še ni prišel v razpravo pred občinski svet.

Kakšna bo višina novega davka? Najprej je treba povedati, da bo to natančno določila posamezna občina. Zakon le splošno predvideva, kako se računa vrednost posamezne zazidljive parcele. V poštev je treba vzeti najprej katastrski donos in ga pomnožiti z osem. Če znaša na primer katastrski donos določene parcele 5 tisoč lir, je njena tržna vrednost 40 tisoč. Odbavci pa se razlikajo med katastrskim donosom in tržno vrednostjo, v našem primeru bomo torej plačali davek na vsoto 35 tisoč lir. Koliko bo ta dejansko znašal?

Zakon predpisuje, da smejo posamezne občine določiti davek, ki znaša najmanj 15 in največ 20 odstotkov prirastka ali razlike med katastrskim donosom in realno vrednostjo zemljišča.

Davek pa se pobira le v primeru prodaje zazidljive parcele ali če se na njej gradi kakšna stavba. Novi predpisi se tičejo tudi lastnikov določenih stavb v mestu, toda o tem bomo obširneje pisali v eni prihodnjih števil.

OPCINE

Ko so gradili novo železniško postajo na Opčinah, so nam razrili vso gmajno med Opčinami in staro postajo. Pri vsem tem ritju po trdi kraški zemlji in odstranjevanju skal pa ni prišlo nikomur na misel, da bi bil zgradil vsaj ozko stezico, ki bi povezala novo postajo s cesto Opčine-Repentabor. Kdor se napoti po asfaltirani stezi na postajo, pa hoče dospeti od tam na omenjeno cesto, se znajde v zagati, in če ni domač v tamkajšnji okolici ali če mu nihče ne pokaže izhoda preko razritega pobočja in skozi dvorišče nekih bližnjih hiš, se mora obrniti nazaj, od koder je prišel.

Nova postaja napravlja na zunaj zelo neprijazen vtis, s svojimi majhnimi okenci, zelo visoko od tal, kot kakšna tovarniška stavba. Ali ji arhitekt res ni mogel dati nekoliko bolj prijaznega obraza?

PROSVETNO ŽIVLJENJE

V dvorani na Kontovelu je proseško-kontovelsko prosvetno društvo priredilo prejšnjo nedeljo uspelo Prešernovo proslavo. Udeležil se je tudi pisatelj France Bevk, ki je ob tej priložnosti spregovoril nekaj besed o našem največjem pesniku. Spored prireditve je obsegal recitacije, nastop solistov in pevskega zbora. Recitacijske točke je pripravil član SG Stane Razaresen, petje pa je vodil pevovodja Ignac Ota.

V ponedeljek zvečer je Slovenski klub v Trstu proslavil 60-letnico pisatelja Vladimira Bartola, ki je naš rojak od Sv. Ivana, a živi v Ljubljani. O njegovem literarnem delu je govoril prof. Andrej Budal, člani SG pa so brali odlomke iz njegovih del. Na proslavo je bil povabljen tudi pisatelj, a je sporočil, da se je ne more udeležiti, ker mu je italijanski konzulat odklonil prošnjo za vizum na potnem listu.

NEVARNOST POZAROV

Izredno dolga, suha zima je med drugim povzročila, da po kraških gmajnah in sploh po vsem polju utegnejo nastati požari, kakršni so nastajali v lanskem poletju.

Pred dnevi se je celo zgodilo, da je v okolici Milj zaradi požara zgubil življenje neki starejši kmetovavec. Ko je pomagal gasiti ogenj, ki se je vnel na njegovem posestvu, najbrž zaradi nemarnosti kakega izletnika, je zapihal z morja veter, zaradi česar so se plameni tako hudo razširili, da se jim priletni možakar ni mogel izogniti. Posledica je bila, da je revež zgubil življenje v plamenih.

Neki drug kmetovavec pa si je v bližini Boršta, kjer je na gmajni nastal požar, rešil življenje s tem, da je v zadnjem trenutku skočil v vodnjak, ko so plameni že oplazili njegovo obleko.

Zlasti izletniki naj imajo zato toliko čista odgovornosti, da med svojimi sprehodi po kraški gmajni pazijo na cigaretne ogorke, ker so prav ti povečini krivi, če nastajajo požari.

Beneška Slovenija

CEDAD

Volitve v zbornice in v senat so že pred nami. Glavne stranke, ki pridejo v vzhodnem gorskem delu, to se pravi v slovenskem delu videmske pokrajine v poštev, so že izbrale svoje kandidate. Razume se kar samo po sebi, da ni nobena stranka postala vila kakega Slovenca za kandidata. Volivne glasove pa bodo vsi lovili.

Volivcev je namreč tudi v naših krajih kar precej. Čedadsko okrožje ima 20 občin. Sezname izkazujejo, da je v teh občinah vpisanih 45.600 volivnih upravičencev. Vzemimo samo kraje z močnim ali skoro z izključnim številom slovenskega prebivalstva, pa spoznamo, da se spleča tudi po teh krajih tolči na boben za volivno propagando in loviti glasove. V občini Grmek je 1157 volivcev, v Dreki 837, v Prapotnem 1096, v Špetru 2041, v Podbonescu 2470, v Sovodnjah 1292, v Šlenartu 1467, v Srednjah 1172 in 2104 v Tavorjani. Naši volivci žive tudi okrog Čedada, Ahtna in drugod. Če bi bil volivni zakon za nas pravičen in bi smeli in mogli voliti za svojega kandidata, ki bi imel odprto srce in um za naše potrebe, kako bi bilo to dobro, si ne smemo niti sanjati!

Tako pa bo šlo na tisoče in tisoče slovensko-beneških glasov v tuj kotel, iz katerega ne bo prišla ven niti slaba mineštra za nas.

SPETER

V zadnjih letih so se naše reke in potoki nahajali v resni nevarnosti, da bo iz njih zginil ves ribji zarod. Pravi ribiči in še bolj divji so vneto lovili, da bi kmalu se kapeljna na trnek ne ujel. Uničenje ribjega zaroda pomeni seveda tudi veliko gospodarsko zgubo za naše kraje. Naši bistri gorski potoki so bili prava paša za okusne postrvi.

Te dni pa je konzorcij za varstvo ribolova končno poskrbel, da ne bodo ostale na še vode brez rib. V Nadižo in vse njene pritoke je spustil velikansko število iker za postrvi, da se bo ribji zarod spet zaredil. Pokrajinska uprava je pa izdala strog

Izjava slovenskih šolnikov

Sindikatu slovenskih šolnikov v Gorici nam je poslal v objavo sledečo izjavo:

Solniki šol s slovenskim učnim jezikom v Gorici zbrani na občnem zboru

ugotavljajo,

da namerava goriška občina zgraditi v Strazicah šolsko poslopje za vse šole s slovenskim učnim jezikom: za vrtnice, ljudske in srednje šole;

menijo,

da izbrani prostor ni primeren za označeni namen, ker je zunaj mesta; v kraju, kjer prebiva malo slovenskih družin in ki je težko dostopen in oddaljen od rednih in udobnejših mestnih prometnih ulic; da potrebe vzgoje in pouka slovenske mladine zahtevajo dve ločeni šolski poslopji v tistih mestnih delih, kjer imajo preko pol stoletja svoj naravni sedež slovenske šole.

Prosijo

za dobrohotno zanimanje pokrajinskih in občinskih oblasti, da bi bilo vprašanje re-

- Kanalska dolina

zakon o prepovedi ribolova po določenih vodnih odsekih v šestintridesetih strugah videmske pokrajine, kjer se bodo ribja jajčeca razplodila.

Ribolov je tu prepovedan za dobo dveh let. Na tistih mestih so postavljene tablice s prepovedjo lova. Državljanski čut nalaga vsem ribolovcem, da prepoved upoštevajo

BRDO

Po kratki bolezni je preminila v videmski bolnišnici gospa Sinicco Marija, poročena Černo, v 86. letu starosti. Rajnica je bila v Brdu in okolici zelo dobro znana in priljubljena oseba. Vedno, kadar je le mogla, je priskočila rade volje in vsakomur v potrebi na pomoč. Njena dobrodelnost je bila daleč naokrog prav dobro znana. V trudu in revščini je vzgojila svojo družino. Eden izmed sinov je bil občinski tajnik, a je šel še pred materjo v grob, drugi sin biva v Franciji. Nečaki pa žive v Vidmu in so z njeno smrtjo zgubili dom. Nona Marija je bila še v starosti razsodna in razgledana ženska, ki je dosti pomagala z nasvetom in dobro besedo. Njen pogreb v Vidmu je pokazal, kako je bila spoštovana.

PODUTANA

Zadnje čase se sliši od tu pa tam o požarih ne samo po hostah, marveč tudi po naših vaseh. Prejšnji petek so imeli rdečega petelina na strehi v Dolenjanih. V zgodnjih jutranjih urah je izbruhnil močan požar v hiši soseda Gina Hvalice. Gospodar je bil odsoten po svojih poslih v Trstu. V hiši, v prvem nadstropju so še spali mati, žena in dva otroka. Za srečo je opazil neki sovaščan, ki je šel zgodaj na delo, kako se kadi iz hiše. Začel je klicati na pomoč in buditi domačine, ki so se le s težavo rešili iz gorečega poslopja. Pritekla je skupaj vsa vas in začela reševati iz goreče hiše, kar se je dalo. Prišli so tudi gasivci, ki so se več ur trudili, da bi zadušili ognj ne zublje. Vse je bilo zaman. Rešili so le nekaj pohištva, hiša je pa do tal pogorela. Škode je za pet milijonov lir, ki pa ni krita z za varovalnino.

šeno v skladu s potrebami slovenskega šolskega prebivavstva. Sedeža bodočih poslopij naj bosta v neposredni bližini sedežev sedanjih slovenskih šol.

Odbor SSS - Gorica

OBLETNICA KATOLISKEGA DOMA

V nedeljo popoldne je katoliško prosvetno društvo v Gorici proslavilo prvo obletnico obstoja Katoliškega doma. Za povabljenca je priredilo kulturni popoldan s pevske točkami in enodejanko »Labodji spev« A. P. Čehova. Udeležba je bila precej številna. Pozdravni nagovor je imel predsednik Doma dr. Kacin. V svoj govor je vpletel tudi »politični intermezzo«, kot se je sam izrazil. Sledilo je tajnikovo poročilo, ki je poudarjal še vedno veliko potrebo po nabiranju prostovoljnih prispevkov za dokončno uredbo prostorov in odra.

Dramski odsek je pod spretno režijo dobro podal omienjeno igro. Pevske točke je pa dirigiral Ivan Bolčina. Zbor je zapel sedem po večini že znanih skladb, ki pa občinstvu še vedno ugajajo.

VRH

Z našega odročnega Vrha se le poredkoma oglašamo. Pusta smo preživeli po stari vrhovski navadi še precej prijetno razpoloženi; to velja predvsem za naše mlade, katerim radi privoščimo nekaj veselja, dokler je v pravi meri. Kakih povork s pustnimi vozovi seveda ne moremo prirediti, ker bi še kolesa potrlji po naših slabih cestah.

Te dni smo pa zvedeli, da bodo nekatera pota na našo planoto vendarle začeli popravljati. Predvsem gre za ceste, ki vodijo v vojni spominski pas na Vrhu in Martinščini. Dovožne ceste je zgradila vojaška oblast že v vojni iz Petovelj na Vrh in proti Svetemu Martinu. Polagoma so pa razpadle, kar je silno oviralo dotok turistov in obiskovavcev spominskih krajev. Pred nekaj dnevi je pa vojni minister odredil, da bo zagrajska občina oddala v najem dela za bitumiranje ceste iz Petovelj na planoto. Upamo, da bodo polagoma prišle na vrsto tudi druge naše ceste.

KRMIN

Zimska suša preizkuša svojo moč tudi nad našimi gozdovi in hostami. Od vsepovsod se sliši o požarih, ki uničujejo pašnike in drevesne nasade. Prejšnji teden smo morali tudi pri nas gasiti. Po pobočju Svetega Kvirina se je vnela trava v obsegu 30 hektarjev. Prihitei so gasivci in tudi vojaštvo, ki so se 8 ur pošteno trudili, da so omejili požar. Škode je pa kljub vsemu nad 1 milijon lir.

Druga posebnost našega mesteca pa bo visok stolpnik, kjer bo imela svoje prostore tudi stalna razstava pohištvenih izdelkov. Stavbo zidajo po načrtu goriškega arhitekta Malnija in bo poslopje ne samo v korist, ampak tudi v okras našega Kmina.

RUPA

V ponedeljek zvečer se je raznesla po vasi žalostna novica, da je v goriški bolnišni-

Iz Goriške

ci kar nenadoma umrl naš učitelj g. Rado Troha. V bolnišnico so ga odpeljali že pred kakimi dvajsetimi dnevi, a nič ni kazalo na tako zgodnjo smrt, zlasti ker je bil še razmeroma mlad, komaj 52 let. Po rodu je bil doma iz Zabelj na Vipavskem. Po značaju je bil dober in tih mož.

V prejšnjih letih je poučeval po raznih krajih in je bil na glasu kot dober učitelj. Pokojnik zapušča ženo učiteljico in dva še mladoletna otroka. Bog naj jih tolaži ob bridki izgubi!

NOVI KANONIK

S smrtjo msgr. Carleta se je izpraznilo eno kanoniško mesto v goriškem stolnem kapitulju. Na njegovo mesto je nadškof imenoval, sporazumno s kapituljem, msgr. Ivana Diodata, dosedanega duhovnega vodjo nadškofijskega semenišča.

Novi kanonik je po rodu iz Tržiča. Mašniško posvečenje je prejel leta 1933, nato pa je služboval po raznih furlanskih farah. V Gorici deluje že petnajst let kot katehet v raznih verskih zavodih. Z njegovim imenovanjem je postalo število goriških kanonikov popolno.

PROMOCIJA

Včeraj teden je promovirala na tržaški univerzi za doktorico farmacije gospodična Marica Cigoj iz Gorice. Nova farmacevtka izhaja iz družine znanega, zdaj že pokojnega, goriškega trgovca Jožeta Cigoja. Čestitkam znancev mladi doktorici se pridružuje tudi naš list.

Ob tej priložnosti pripominjamo z zadovoljenjem, da je položilo letos doktorske izpite precej dijakov, ki so pred univerzo obiskovali slovenske srednje šole.

GORIŠKA »NICA«

Mnogi, tedaj še skromni, turistični vodiči, so že pred pol stoletjem slavili Gorico kot primorsko ali avstrijsko Nico. Podnebje je bilo tedaj bolj milo, kot je danes. Mesto je pa imelo vse več vrtov, parkov in zelenjaj, kot jih vidimo danes. Posebno v severnem delu ob Solkanski cesti so se vrstile druga za drugo palače in vile sredi umetno gojenih vrtov.

Vojno razdejanje in po vojni moderna stavbna umetnost s stolpniki sta pregnala zelenje in drevorede, ki so bili okras zelene Gorice. Zdaj se pa že spet slišijo glasovi, da je zlasti zaradi naraščajočega tujskega prometa potreba misliti tudi na obnovo javnih nasadov.

V tem smislu je občinski odbor že nekaj pokrenil. Povabil je strokovnjake znanega cvetličarskega podjetja Sgaravatti iz Sarnare, da pregledajo, kje je potrebno urediti javne nasade in dati našemu mestu mikavnejše lice. Z zelenimi in cvetličnimi nasadi bodo okrasili trg pred južno postajo in ves Korzo do pokrajinske palače. Lotili se bodo tudi preuredbe mestnega vrta, ki je zadnja leta res v žalostnem stanju. Prav ta vrt je nekoč slovel po redkih drevesih in rastlinah kot eden najzanimivejših v Srednji Evropi. Dela za novo »zeleno Gorico« se bodo začela že prihodnjo pomlad.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NAŠA ANKETA O TISKU

„Zakaj ne berejo slovensko?“

Iz Ljubljane smo prejeli k naši anketi o slovenskem tisku naslednji dopis:

Z zanimanjem sem prečital v Novem listu prvi članek pod naslovom »Zakaj ne berejo slovensko?« in priznal za pravilne vse ugotovitve članka. Tudi mene zelo boli ta mlačnost, da se slovenski človek vse premalo zanima za slovensko branje. Povedali ste za to mnogo utemeljenih razlogov, jaz bi pa rad dodal še enega.

To je odnos našega izobraženca do preprostega človeka. Če se hoče zbuditi v širokih množicah zanimanje za tiskano besedo in narodni ponos, je treba za to mnogo podrobneje dela v ozkem stiku z narodom. Skoraj v vsaki vasi imam učitelja ali duhovnika, ki živita med širokimi plastmi našega naroda. Ti so bili povsod — in posebno pri nas — pionirji narodne kulture in prosvete. In zato je treba predvsem te organizirati v tej smeri in jih za takšno delo pripraviti. Mnogo je naših izobražencev, ki se ne zanimajo za našega kmeta in delavca in ki se jima ne znajo ali se nočejo približati. Sicer to ni slovenska posebnost, ker velja enak odnos tudi med Italijani. Ko izobraženec dokonča svoje študije in stopi v kako službo, mu je kmet ali delavec deveta briga, četudi je on sam izšel iz njegovih vrst. Postanejo domišljavi in se nočejo »ponižati« do malega človeka. Zelo značilna je opazka v poročilu o Prešernovi proslavi na nižji srednji šoli v Trstu, kjer je zapisano, da so nastopajoči in dijaki pogrešali priznanja svojih vzgojiteljev, ki niso razumeli, da je potrebno nekoliko ploskati osebam, ki so nastopale z najboljšim namenom! Ali je bila to domišljavost ali samo robotost?

Vendar naj se ne misli, da je v matični deželi kaj boljše v tem pogledu. Tudi tu se danes ne čita mnogo, če ljudje niso k temu prisiljeni, ali pa prečitajo samo naslove člankov.

Potrebno je, da se lotimo zadevnega podrobne-

IZREDEN KULTURNI DOGODEK

V Narodnem gledališču Ugande v prestolnici dežele Kampali so zabeležili te dni velik umetniški dogodek. Uprizorili so namreč prvo domačo dramo, ki jo je spisal 24-letni Afričan Ngugi, ki je že med šolanjem na univerzi v Kammalji zaslovel kot eden najbolj znanih mladih afriških pisateljev. Njegov prvi roman »Črni Mojzes«, ki bo v kratkem izšel v Londonu v angleškem prevodu, je dobil prvo nagrado na natečaju Ustanove za literaturo Vzhodne Afrike. Mladi pisatelj je pred kratkim dokončal tudi svoj drugi roman »Ne jokaj se, otrok«, ki pa še ni objavljen.

Prva Nguginova drama »Črni puščavnik« je drama črnega človeka, pogumnega in izobraženega, ki ga pa mučijo osebnih konfliktov, ki so tudi konflikti moderne Afrike. V dramo so vmešane tri žene, ki ga ljubijo, to so njegova žena, mati in mlada Evropejka. Drama se razvija tako, da privede do smrti žene. Igro bodo sedaj uprizorili tudi na raznih drugih afriških odrih.

SARTRE SNUJE NOVO PISATELJSKO ORGANIZACIJO

Jean Paul Sartre, ki se je pred kratkim vrnil s krajšega potovanja po Sovjetski zvezi v Pariz, je izjavil, da izdeluje načrt za ustanovitev mednarodne zveze književnikov, ki naj bi družila kot popolnoma nepolitična organizacija pisatelje iz kar največ dežel s čim najrazličnejšimi nazori. Sartre je dejal, da so sovjetski književniki sprejeli ta njegov načrt kar navdušeno. Trenutno se pogaja voditelj eksistencialistov z merodajnimi krogi organizacije UNESCO zaradi primerne organizacijskega temelja za novo združenje.

V Parizu so podelili literarno nagrado Hermes, ki je bila ustanovljena lani na pobudo študentov visoke šole za trgovino. V rzsodišču so bili zmagovalci najbolj znanih literarnih nagrad lanskega leta, kot so na primer nagrade Gancourt, Renaudot, Femina in Interallié, poleg enega študenta visoke trgovinske šole. Nagrado je dobil 21-letni pisatelj Michel Alves za roman »Le pecheur«.

ga dela neposredno med preprostim ljudstvom, da mu razložimo lepoto našega jezika, ki po svoji blagoblastnosti ne zaostaja za drugimi. Tudi naša narodna kultura je na visoki ravni, kajti naš Prešeren stoji visoko v evropskem pesništvu, in češki prof. dr. Striberny smatra v svoji monografiji Simona Gregorčiča za največjega slovanskega lirika. Našemu človeku je treba pokazati, da smo Slovenci na kulturnem polju relativno zelo blizu Italijanom, kar so nam priznali Italijani sami med okupacijo. Naš primorski tisk je dober, prosvetno življenje dovolj razgibano, kar je pokazala še posebno zadnja Prešernova proslava v Trstu, ko se je pred očil ukažljivi mladini v bistvu skoraj ves naš pesnik — slovenski genij.

Izobraženci morajo med narod, vzbujati narodni ponos in zanimanje za slovensko knjigo in tisk, torej za slovensko kulturo, ne glede na politično opredelitev. Šele pred sto leti smo zmagali v boju za individualnost slovenskega jezika, danes pa že lahko pokažemo njegovo enako vrednost z drugimi velikimi kulturnimi jeziki. Ko sem dobil v roke kakih deset let po prvi svetovni vojni novo slovensko izdajo Svetega pisma, sem se naravnost čudil, kako je v 20 letih slovenski jezik v izrazoslovju in v besednem zakladu napredoval in se razširil!

Slovcem ne bomo mogli nikdar braniti, da ne bi čitali tujih časopisov in revij, ker so ti kvalitetno boljši. Mi si takih listov in revij še ne moremo privoščiti zaradi naše majhnosti in uboštva.

Odgovor „tako zvanemu uredniku“

Neki »tako zvani urednik« Katoliškega glasa se je v zadnji številki spotaknil ob naš članek »Zakaj ne berejo slovensko?«, ki smo ga objavili v 437. številki Novega lista dne 14. februarja letos in s katerim smo sprožili anketo, ki je naletela na živahen odziv. Uredniki Katoliškega glasa imajo prav tako pravico kot vsi drugi, da izrazijo svoje mišljenje o našem članku oziroma o mislih, ki so vsebovane v njem, vendar pa ga, kot kaže, preso-jajo samo negativno in se čutijo užaljene, kakor da bi bila kritika v njem namenjena samo njim in ne vsemu slovenskemu tisku, pri čemer se niti nismo omejili le na primorskega. »Tako zvani urednik« pa ni razodel samo užaljenosti, ampak tudi to, da je sprt z resnico.

Dolgi članek v Katoliškem listu se začneja takole: »Urednik kulturne strani v Novem listu je v predpretekli številki napisal na račun slovenskih časopisov na Primorskem tudi naslednje: »Naš tisk ne izraža mnenja ljudstva, ampak mnenje nekaj ljudi pri uredništvu. Pisanje je starokopitno, ne odgovarja današnjim potrebam, ne sledi toku časa. Stanje časopisa je tako, kot je bilo pod fašizmom.«

Vsak bravec Katoliškega glasa si je pač moral misliti, da so ti stavki v narekovaju dobeseden citat iz članka v Novem listu, saj se vedno citirajo v narekovaju samo dobesedni izvlečki. V resnici pa Novi list teh stavkov sploh ni prinesel. Morda se nanašajo stavki, ki so navedeni v Katoliškem glasu v narekovajih, na tale odlomek v našem članku »Zakaj ne berejo slovensko?«: »...naša publicistika premalo nudi ljudem, le negotovo jih vodi skozi sedanost in se izogne, če le more, resničnih problemov današnjega časa. Ostala je v bistvu taka, kakršna je bila pred fašizmom: primitivna, neosebna, neobjektivna in neodgovorna. Izraža le mnenja nekaterih oseb iz uredništva ter je vse prej kot zrcalo javnosti.«

Iz tega sledi, da je KG citiral nekaj, česar v NL nismo zapisali. Da ne gre samo za zdrsljaj, dokazuje tudi dejstvo, da »tako zvani« urednik potem še posamezno citira tiste stavke in besede iz dozdevnega pisanja Novega lista, in spet v narekovajih, tako da ja mora vsak bravec dobiti vtis, da gre res za prave citate iz članka »Zakaj ne berejo slovensko?«

Skušati pa moramo, da pridemo do kake kvalitetne ilustrirane revije, kakršne imajo Nemci. Važne bodo tudi ljudske knjižnice. Nam gre v boju za narodni obstanek za vsako slovensko dušo. Tudi izobraženci morajo gojiti svoj jezik.

D. R. J.

GLAS IZ AVSTRALIJE

Tudi iz daljne Avstralije smo dobili prispevek k naši anketi o slovenskem tisku. Pisma sicer ne moremo objaviti v celoti, ker je predolgo in ker ne prinaša nič bistveno novega v polemiko, navedli pa bomo njegove glavne misli:

Pisec pisma se boji, da bo njegovo pisanje romalo v koš, ne da bi ga upoštevali in dopustili, da »ljudstvo« rzsodi, če ima prav ali ne. Spravil se je predvsem na tujke in pravi, da ni toliko zameriti »ubogim ovčicam, če se zapasejo v tuje pašnike«, saj gre v 90 primerih od 100, kar zadeva tujke v tisku, za krivdo časnikarjev. Baje je naštel v 437. številki Novega lista kar 1200 besednih spačkov, od katerih bi se jih dalo najmanj 80 odst. odpraviti, če bi obstajala dobra »slovenska« volja. Razburja se celo nad besedo »kultura«, češ da jo dobro nadomešča beseda »izobraževanje« (kar dvo-mimo).

Končno svetuje N. l., naj: 1. opusti mnoge »nepotrebne čenče« in se posveti rajši resnim izobraževalnim (in ne kulturnim) namenom, bravcem in dobronamernemu ljudstvu pa da možnost, da javno in brez strahu povedo svoje mnenje; 2. posveti toliko prostora in da toliko možnosti sodelovanja bravcem in dopisnikom, da bo postal res ljudski; 3. končno upošteva vsak dobronamerni nasvet ali predlog, kar zadeva splošni in pravi napredek v izobraževanju našega naroda; 4. naj pazimo, da ločimo dobro pšenico od »ljudske ter druge nesnage«.

Podpisan: Hr. Marsetič, Norlane (Avstralija).

Ker se pisec pisma izraža zelo zavito in v slo-

(Nadaljevanje na 9. strani)

Ne moremo si misliti, kaj je zapeljalo »tako zvanega urednika« do tako nekorektnega ravnanja. Morda pa je le on dremaje bral Novi list in le napol buden pisal svojo polemiko, ko dolži član-karja in odgovornega urednika Novega lista, drugače bi se mu ne bilo moglo zgoditi, da bi bil pre-bral »pod fašizmom«, kjer stoji v Novem listu jasno zapisano »pred fašizmom«, v čemer je seveda zelo velika razlika.

Kar pa zadeva pripombo »tako zvanega ured-nika«: »Seveda bi Katoliški glas lahko še bolj iz-ražal mnenje slovenskih katoliških množic, ako bi pri njem hoteli sodelovati še nekateri njegovi kri-tiki, ki se pa najbrž boje božje in narodne tlake za božji lon«, pa naj odgovorimo samo s (pristnim) citatom iz pisma, ki ga je »tako zvani« urednik Katoliškega glasa pisal avtorju članka v Novem listu, ko je na prijazno nagovarjanje nekega svo-gega znanca duhovnika poslal nekaj svojih član-kov za Katoliški glas. Ker je v enem izmed njih obravnaval vprašanje, ki se mu je zdelo in tudi je aktualno, mu je urednik v pismu z dne 10. mar-ca 1961 odgovoril: »... Zato Vas prosim, da bi tega vprašanja v svojih člankih ne načenjali. Pre-pričan sem, da bi v naših ljudeh to negativno vpli-valo. Zato pustimo to vprašanje ob strani, ker končno niti ni aktualno...«.

Pri takšnem pojmovanju časnikarstva, ko eden ali dva urednika določata, kaj je aktualno in kaj ne, katero vprašanje je dovoljeno sodelavcem nač-enjati in katero ne, je več kot upravičeno tisto, kar je zapisal Novi list v svojem članku, da »na-ša publicistika... izraža le mnenje nekaterih oseb iz uredništva ter je vse prej kot zrcalo javnosti«, in »da se izogne, če le more, resničnih problemov našega časa«.

Da se »tako zvani« urednik Katoliškega glasa tudi pri drugih sodelavcih ne omejuje na to, da bi »samo pike in vejice stavil«, kot piše, je dovolj znano iz njihovih pogostih pritožb, ko nekaterih člankov, ki so po njegovem mnenju... samo za-nje aktualni, sploh ne objavi, alj pa le okrnjene.

Seveda naš članek »Zakaj ne berejo slovensko?« ni bil naperjen proti Katoliškemu glasu, ampak je imel v mislih slovenski tisk na splošno. Zdi se nam, da se je Katoliški glas po nepotrebnem spu-stil v polemiko, ker ni bilo razlogov za to.

GOSPODARSTVO

Škoda na sadnem drevju od pozebe

Letošnja zima je bila posebno dolgotrajna in po njej povzročena škoda je ogromna ter raznovrstna: Imamo predvsem škodo na jesenskih posevkih tako žitnih kot krmskih, na povrtnini, pa tudi v vinogradništvu in sadjarstvu. Ogromna škoda bo nastala zaradi zastanih kmetijskih opravil, nekatera teh sploh ne bodo izvršena zaradi pomanjkanja kmečke delovne sile. Celotne škode danes ne moremo preceniti, niti v sadjarstvu, ker še niso popolnoma razvidne posledice zimske pozebe. Konec februarja je bil v Bologni sestanek sadjarskih izvedencev, predvsem fitopatologov, to je izvedencev v zdravstvu rastlin. Na tem sestanku so razpravljali o posledicah pozebe in o ukrepih, ki naj bi koristili. Takrat še ni kazalo, da bi škoda od pozebe povzročena škoda znatna. Zelo pa je narasla ta škoda prav v zadnjih dneh februarja in v prvih dneh marca, ko je razsajal hud in suh mraz. Zdi se, da je ta mraz povzročil še največ škode na sadnem drevju.

V čem je ta škoda? Predvsem je na debelih mnogih sadnih dreves razpočil lub, ki se je deloma odluščil od debla. Ta pojav so opazili največ na jablanah vrste rdeči Delizius in Starking. Na hruškah je pojav bolj redek, še največ na sorti Passa Crasana. Na sestanku v Bologni so dali navodilo, naj lub zopet pritrdijo na debla, za kar lahko uporabljajo male žeblice ali pa rafijo. Robovi razpočenega luba naj se namažejo s cepilnim voskom. Zdi se pa, da je to navodilo precej površno. Robovi luba bodo namreč razcefrani in se bodo zato sušili, namesto da bi rastle. Zato je potrebno robove luba obrezati z ostrim nožem (in šele potem zamazati s cepilnim voskom.)

V ostalem pa bo največja škoda na breskvah, kjer bo uničenega zelo mnogo cvet-

nega popja: na nekaterih vejicah do polovice, lahko pa tudi cela vejica. Računati moramo, da bodo breskve zelo redke, posebno pa pri nekaterih sortah, ki so bolj trpele, ker so bolj občutljive. Cvetno popje bo deloma uničeno tudi na drugih sadnih vrstah, kot na marelicah, pa tudi na češnjah. Od mraza so zelo trpele smokve in marsikatera ne bo pognala. Isto seveda velja tudi o oljkah, ki so dobile najbrž smrtni udarec.

Velikansko škodo je pozeba povzročila na lepotičnem grmičevju in tudi na živih mejah. Tako bo potrebno ligustrum obrezati zelo nizko, ker so uničeni vsi mlajši poganjki.

Kot pa smo že zgoraj rekli: danes je še prezgodaj, da ocenimo od pozebe povzročeno škodo.

Namakalne naprave proti slani

V Južnem Tirolu je nad 4.000 ha ali 11.000 njiv vinogradov in sadovnjakov opremljenih z namakalnimi napravami v obliki dežja, torej s škropilnimi napravami. Vso to površino vinogradov in sadovnjakov obvarujejo pred slano, če jo narahlo škropijo v urah, ko slana nastaja. Dotične škropilne naprave lahko uporabijo tudi za razdeljevanje škropiva proti škodljivcem, naj bo živalskega ali glivičnega izvora.

POUK KMETIJSTVA V SEMENIŠČU

Duhovniki pridejo na deželi v stik predvsem s kmečkim življenjem in zato je dobro, če se kaj razumejo na kmetijstvo. Škof Bonomelli iz Cremona je zato že leta 1905 vpeljal kmetijstvo kot obvezen predmet v tamkajšnjem semenišču.

Nekateri slovenski profesorji so tudi v semenišču v Gorici skušali bogoslovcem dopovedati nekatere bistvene reči iz kmetijstva, predvsem iz kletarstva: ali je vino, ki je dobilo metabisulfit, še primerno kot mašno vino? Kako se ravna z vinom, da se ne skisa? In podobna vprašanja. Nekaj kmetijstva bi moral znati vsak izobraženec, tudi tisti, ki se peča samo s pesništvom: vedel bi vsaj, kdaj kakšne cvetice in zelišča cvetejo ter ne bi pisal napačno.

Svetovni pridelek riža

V l. 1962 cenijo na 1.390 milij. stotov in je za 26 milij. stotov višji od prejšnjega leta. Povišek 26 milij. stot. pomeni toliko kot 4-kratni letni pridelek riža v Italiji. Z rižem posajeno površino cenijo na nekaj več kot 86 milij. ha, kar pomeni, da je v zadnjih 5 letih narasla za okoli 5 milij. ha. Iz številke posajene površine in pridelka sledi, da na vsem svetu znaša hektarski donos riža nekaj nad 18 stotov, kar je sorazmerno malo, saj znaša v Italiji več kot dvakrat toliko. V zadnjih letih se je v marsikateri državi dvignil hektarski donos riža zaradi pomoči FAO ali mednarodnega urada za kmetijstvo in prehrano, ki pošilja svoje izvedence v posamezne dežele. Tako se je v Egiptu hektarski donos riža kar podvojil v dveh letih.

MNOGO SADJA V HLADILNIKIH

V okolici Cesene (Forlì) je v hladilnikih še nad 400.000 stotov sadja, tako da so gošpodarji v skrbeh. Prodaja je zelo počasna, ker sta francoski in nemški trg zaprta. Upajo pa, da se bosta oba trga sedaj odprla.

Ne smemo pa misliti, da je v Italiji sadje nakopičeno samo v hladilnikih okoli Cesene. Tudi v drugih sadjarskih središčih so hladilniki še polni.

Staro-rimski obed

Družba Simmenthal, ki prodaja v Italiji meso v konzervah, je sklenila, da bo vsako leto organizirala pojedino, pri kateri bodo prišle na mizo samo jedi in pijače iz določene zgodovinske dobe. Tak obed je bil organiziran letos v Rimu, in sicer na staro-rimski način. Vse jedi so bile tako pripravljene, kot so jih uživali pred 2.000 leti.

Obed je bil prirejen v hotelu Flora. Povabljeni so bili domači in tujerodci, različni umetniki, hotelirji in znani kuharji, industrialci in mnogi časniki. Pred pričetkom so udeleženci morali poslušati 3 predavanja o takratnih običajih in takratni prehrani.

Od vsega, kar je bilo ponudenega pri obedu, bi vsakdo zaužil malo presnega kruha in spil kozarec vina, ostalo je bilo bolj za močne želodce, ker so prevladovale mešanice iz olja, medu in popra, med katere je bilo še primešano brezovo listje in podobno, vse zelo pikantno. (Udeleženci so po obedu najbrž šli večerjat v kakšno sodobno restavracijo.)

Krt in njegova pravica

Se se bodo dobili profesorji, ki trdijo, da je krt zelo koristna žival, ker uničuje v zemlji črve, ličinke, gliste in druge žuželke ter bi ga morali zato ščititi. Proti mnenju posameznih profesorjev je legija kmetovavcev vseh panog, ki trdijo, da je krt zelo škodljiv, ker s svojim prerivanjem škoduje poljskim in vrtnim posevkom, koreninam mladih dreves, senošetim, ker kvira cvetlične gredice in vrtno grede sploh itd.

Od dosedanjih uničevalnih sredstev je bilo nekoliko uspeha samo od krtolovk, če so bile skrbno nastavljene in če niso dišale ali smrdele po lovcu. Različne vabe so bile brezuspešne, ker krt uživa samo živo meso. Tu pa tam so krta pregnali s karbidom. V splošnem je bil ves lov le malo uspešen.

Sedaj pa prihajajo v prodajo zrna, sestavljena na podlagi žveplenokislega talija, ki je učinkovit strup proti krtu. Tudi ta zrna bo potrebno tako razdeliti po krtovih rovih, da krt ne bo imel občutka, da je pri zadevi udeležen človek.

K D O bo nabral največ točk?

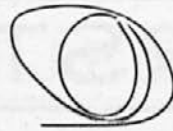
5. ugankarski natečaj 'NOVEGA LISTA' z nagradami

- Ni kradel, nič naredil, pa je obešen bil.
- Štirje ropotajo, štirje bingljajo, dva svetita, dva kažeta, eden pa pometa.
- Če od doma gre, kaže nazaj roge.
- Pri nas imamo deklico, ki vsak dan vso hišo obketa, potem se pa za duri usede.
- Če nima, je kregan, če ima, je tepen.
- Sodček moj obroča nima, dvojno vince v sebi ima.
- Je v človeški obleki, pa ni človek.
- Sama sebe je, mimo leti, grdo se drži, ker njeno blago gori.
- Kaj se bolj vidi ponoči ko podnevi?
- Štirje po vasi teko, pa se nikdar ne ujemo.
- Kaj ima moder mož vedno pred očmi?
- Kdo ima v šoli najbolj trdo glavo?
- Ni bilo, ne bo in vendar je.
- Naša krava noče k vodi, če je ne potegnejo za roge.
- Šilo pobodilo po svetu hodilo, ni jelo, ni pilo, pa dolgo živelo.
- Zelena kapa do ušes klapa.
- Katera palica je najtežja?
- Katera mati svojega sina v plenice povitega do smrti s sabo nosi?
- Na peci beli, pod peco sneži.
- Figic in figanka, oba sta z en'ga ganka, figic pravi: oženiva se! Figanka reče: saj sva že!

Vsaka uganka pravilno rešena ima eno točko!

(Dalje prihodnjič)

V vrtincu

23.

R. B.

Komi je planil pokonci: Kaj? Kako? Jaz — temu gospodu stregel po življenju? Saj ne veste, kaj govorite, gospod komisar!»

Komisar je mirno nadaljeval: »Vi ste prevelik trgovec, da bi izvršili umor. Najeli ste za 2000 frankov in 50 gramov morfija neko propalico. Doktor Radič, ki sedi tu preoblečen, bi bil moral biti odstranjen, da ne bi več oviral vaših nečednih kupčij.«

Po teh besedah se je Komi ves blede kar sesedel na stolico. Čez hip je spet skočil pokonci in je strmel v Sama, kakor da vidi samega vraga v človeški podobi. Premikal je ustnice, kot da bi hotel nekaj povedati, a ni spravil besedice iz sebe.

»Govorite vendar,« ga je nahnul komisar. »Kaj imate povedati na te obtožbe?«

Končno je prišel Komi do besede: »To je nepojmljivo,« je rjul. »Jaz nisem... kako pridete do take nespametne trditve?«

»Postavili vas bomo pred moža, katerega ste najeli. Približali ste se mu preoblečen in pod drugim imenom, toda on vas je spoznal. Hujskanje in podkupovanje za umor, to tudi imate na vesti.«

»Ni res,« je vpil Komi, »s to zadevo nimam ničesar opraviti. Tisti podlež me je zamenjal s kom drugim.«

»Pridemo h drugi obtožbi,« je mrzlo nadaljeval policijski komisar. »Kupčija z mamili! Tudi za to imamo dokaze. Zagovarjali se boste v domači državi. Prijeli smo vas po naročilu interpola in njenega pooblaščenca dr. Radiča. Jutri vas odpeljejo v domovino.«

Komi se je ugriznil v ustnice in je vrgel divji pogled na Radiča: »Ha, vi torej! Vam se imam zahvaliti za vse to!«

»Da,« je trdo odgovoril Samo, pozdravil komisarja in je odšel iz sobe.

Ko je odhajal iz policijskega ravnateljstva, je prihitel za njim službujoči uradnik: »Gospod doktor, neka mlada dama sprašuje po vas. Čaka vas v sobi poleg vrtarja.«

Samo si ni znal pri najboljši volji razložiti, kdo bi neki bil. Morda Divna...? Pa saj se je vendar odpeljala v hotel.

Ko je stopil v sobo, je kar odskočil od začudenja. Maja!

Ime mu je na pol glasno ušlo iz ust. Ona ga je čarobno pogledala: »Se čudite, doktor? Le dobro me pogledajte. Jaz sem tu in ne morda moj duh.«

Stopil je k njej in jo je prijel za roko: »Kako je to mogoče? Menil sem, da ste v Madridu, no, zdaj pa tukaj...!«

Pojasnila mu je prav na kratko. »Ko sem že bila v Istanbulu, pač ni bila taka teža-va, da sem priletela še vas presenetit. Upam, da niste za nocoj že oddani in bi morda skupaj prebila lep večer. Povedati bi si gotovo imela marsikaj drug drugemu.«

Samo se je znašel v veliki zadregi, to se je le redko zgodilo. »Jaz,« je začel jecljati, »ne — to se pravi, — da — za nocoj sem že zmenjen z neko damo, ki mi je dala važna pojasnila. Toda — da, hm — morda bi — kje pa ste se nastanili?«

»V istem hotelu, kjer ste vi, kot sem pozneje zvedela.« Pogledala ga je z nagajivimi očmi. Čemu je neki postal negotov in rervožen? Tega ni prej poznala na njem.

»Dobro,« je premislil, »potem pa bomo vsi trije skupaj večerjali. Zdaj vam pa moram pojasniti, kdo je tista dama. Ona je žena trgovca Skrinjarja z Dunaja, prekupčevavca z mamili. Poznam jo že izza mladih let.«

Maja je s finim ženskim tipom čutila, da mora biti še kaj v ozadju. Ne gre le za gošo srečanje, si je mislila, in je tudi ona postajala vedno bolj vznemirjena.

Ko jo je spremljal proti hotelski jedilnici, je Divna že sedela pri mizi. Silno se je začudila, ko je stopil Samo k mizi z lepo, mlado žensko.

»Dovolite,« je predstavljal, »to je moja stanovska tovarišica Rayski. Policija iz Tr

sta jo je poslala sem zaradi nekega umora. Srečala sva se na policijskem ravnateljstvu.«

Divna je ponudila Maji roko: »Veseli me znanje z vami,« je ponavljala z vsakdanjimi besedami. »Kdo sem pa jaz, vam je dr. Radič gotovo že povedal.«

Obe ženski sta se merili z raziskujočimi pogledi, medtem ko so se vsi trije zopet posedli. On ju je vprašal, kaj bi naročili. Ko je natak postregel, se je Samo obrnil k Maji z vprašanjem, kaj je doma novega. Obenem je skrivaj pogledoval obe lepotici. Majina sveža lepota je kar veselo duhtela. Divna je pa kazala čarobne poteze, ki so ga spominjale na mladostne dni. Globoko v srcu se je spet nekaj zganilo. Poznanje z Majo je trajalo prekratek čas, da bi mu zamorilo čustva prve ljubezni.

Obe dami sta se med seboj prijazno pogovarjali, a čutila se je neka prisiljenost.

»Kakor mi je povedal doktor, se vidva poznata že iz domovine,« je vprašala Maja. Gledala je Divno in je opazila rdečico na njenem obrazu.

Divna je odgovarjala še precej prosto: »Da, iz domovine me je usoda zanesla na Dunaj, z neko nesrečno poroko. Gotovo že veste, da moj mož — ah, to je strašno, da je tako prišlo. Zdaj sem pa kar vesela, da morem dr. Radiču kaj koristiti.«

»Gospa je namreč preko svojega moža zelo dobro poučena o mednarodni trgovini z mamili,« je padel Samo v besedo. »Njej se moram zahvaliti, da sem danes Komija že aretiral.«

Maja se je obrnila k Divni: »Vi ste se torej popolnoma oddaljili od — svojega moža?«

Divna je povescila glavo. »Da,« je rekla potihlo, »k vsemu sem bila le prisiljena. Zdaj so se mi pa odprle oči! Nobenega pomena nima, da sem prisegla.« Vedno bolj se je razburjala: »Prisilili so me! — Ne čutim se več vezano na prisego. Ali morda, Samo, mislite, da sem verolomnica?«

»Ne,« je ta zatrdil, »o tem si nikar ne delajte skrbi. Izsiljena prisega je neveljavna — zlasti pri zločinskih zadevah.«

(Dalje)

Jekleni Eiffelov stolp, visok 300 metrov, nudi značilno ozadje Parizu, kot na primer grad Sv. Justa našemu Trstu. Parižani si sploh ne morejo misliti svojega mesta brez tistega orjaškega jeklenega kolosa.

V nevarnosti so pa bili že dvakrat, da jim ga bo kar pred nosom odnesel premeteni slepar Viktor Lustig po imenu. Pravzaprav je samega sebe imenoval »grof Lustig«, čeprav je po rodu nekje iz Amerike. Resničnega imena tega prvovrstnega sleparja niso imele policije v svojih seznamih, ker je imel vse polno ponarejenih listin. Policijski sezname evropskih in ameriških držav so pa imeli zapisanih na Lustigov rovaš osemindeset milijonskih sleparij.

Ena najbolj premetenih in smešnih je prodaja Eiffelovega stolpa v Parizu. Lustig ga je namreč kar dvakrat prodal, čeprav je bil toliko njegova last kot tvoja, ki to bereš. Prvič ga je prodal leta 1924. To pa se je zgodilo takole: »grof Lustig« se je pripeljal s prijateljem van Collinsem v Pariz. Oba sta bila brez božjega v žepu. Spreha-

jala sta se po pariških bulvarjih in tuhtala, kako bi prišla do denarja. Lustig kupi časopis, da bi izzval kakega lahkoverneža in ga speljal na svoj led. Nič! Oči se mu nehote ustavijo na članku, ki je godrnjal na vlado, da bi bilo bolje prodati Eiffelov stolp za staro železo, ker njegovo vzdrževanje preveč stane.

Bliskovito se mu je posvetilo: »Milijoni so že v žepu,« je vzkliknil in pokazal tovarišu jekleni stolp. Se tisti teden je prejelo pet veletrgovcev s starim železom povabilo francoskega poštnege ministrstva, naj pridejo v ponedeljek na važen gospodarski sestanek v hotel Carillon.

»Grof Lustig« se je predstavil za šefa stavbnega oddelka pri ministrstvu; njegov spremljevalec Collins je pa kot ministrski tajnik razgrnil po mihi cel kup načrtov in slik Eiffelovega stolpa. Natakarji so donášali šampanjca in kavijarja, medtem ko

je Lustig zaupno razlagal, da se je vlada odločila prodati stolp kot staro železo. Gospodje so že tako brali v časopisih. Gre za 7000 ton dobrega jekla in železa; gospodje naj pošljejo na ta in ta naslov pismene ponudbe. »Sicer pa, gospoda moja, pojdemo kar na ogled stolpa,« je Lustig zaključil svoje besedovanje, ne da bi trgovci prišli do sape. Na stolpu jih je spet čakala dobra zakuska in trgovci so se razšli dobre volje.

Nekaj dni potem je dobil Andrée Poisson, najbogatejši med povabljenimi trgovci, a tudi najbolj neroden med njimi, povabilo, naj se zopet oglasi v znani zadevi. »Ministrski šef« Lustig mu je prišel naproti in mu čestital, ker je samo njegova ponudba prišla v poštev. Poisson je podpisal pogodbo za nakup Eiffelovega stolpa kot staro železo. Čekovne knjižice pa še ni potegnili

(Nadaljevanje na 9. strani)

Eiffelov stolp naprodaj

ŠPORTNI PREGLED

STATISTIKE IN PREGLEDI ITALIJANSKIH NOGOMETNIH PRVENSTEV

Milan najboljšo moštvo desetletja 1953-1963

Letošnje italijansko nogometno prvenstvo se bliža koncu. Ne bomo zdaj poročali o letošnjih tekmah, temveč si bomo ogledali, katera moštva so se odlikovala v zadnjem desetletju. Seveda niso vsa moštva vedno igrala v prvi ligi, saj je stalno bilo v »A« ligi samo osem enajstoric: Milan, Internazionale, Juventus, Fiorentina, Bologna, Roma, Sampdoria in Spal. Zanimivo je, da je mlada ekipa iz Ferrare vedno bila v prvi ligi, čeprav ji je večkrat trda predla. Od teh osem moštvo so samo štiri enkrat osvojila častni naslov italijanskega prvaka. Milan je bil štirikrat prvi (1955, 1957, 1959 in 1962), Juventus trikrat (1958, 1960 in 1961), Internazionale dvakrat (1953 in 1954) in Fiorentina enkrat (1956). Upoštevali smo uvrstitev posameznih ekip in dobili naslednjo lestvico: 1. Milan 26 točk, 2. Fiorentina 34, 3. Internazionale 39, 4. Juventus 48, 5. Bologna 59, 6. Roma 65, 7. Sampdoria 78 in 8. Spal 119. Količnik Milana je izreden, saj so nogometaši v črno-rdečem dresu bili štirikrat prvi, dvakrat drugi, trikrat tretji in enkrat deveti (1968). Preseneča dobra uvrstitev Fiorentine, ki je bila stalno med prvimi. Fiorentina je samo enkrat bila prva, bila pa je štirikrat druga in dvakrat tretja. Enkrat je zasedla peto in dvakrat sedmo mesto. Internazionale je zelo nestalna ekipa. Osvojila je dvakrat prvo mesto, bila enkrat druga, trikrat tretja, enkrat četrta, enkrat peta, enkrat osma in enkrat deveta. Isto bi lahko rekli o Juventusu (trikrat prva, dvakrat druga, enkrat četrta, enkrat sedma, dvakrat deveta in enkrat dvanajsta).

Bologna je bila vedno v ospredju, a ni nikdar šla preko četrtega mesta (bila je dvakrat četrta, štirikrat peta, dvakrat šesta, enkrat deveta in enkrat deseta). Roma je samo enkrat osvojila tretje mesto, trikrat pa je bila peta in štirikrat šesta (enkrat deveta in enkrat štirinajsta). V zlati sredini je vedno bila Sampdoria (enkrat četrta, dvakrat peta in enkrat šesta). Spal je samo enkrat bila peta in enkrat osma, drugače se vedno bori za obšanev v prvi ligi.

Sešteli smo tudi osvojene točke omenjenih ekip in dobili naslednjo lestvico: 1. Milan 450, 2. Fiorentina 433, 3. Juventus 424, 4. Internazionale 421, 5. Roma 367, 6. Bologna 364, 7. Sampdoria 343 in 8. Spal 296. Lestvica je ostala v glavnem ista, le Juventus in Inter sta zamenjali mesti, isto se je zgodilo z Bologno in Romo.

Eiffelov stolp naprodaj

(Nadaljevanje z 8. strani)

iz žepa. Lustiga je že oblival mrzel pot, ker je vse tako uredil, da bo že čez eno uro sedel v orient-ekspresu in pobegnil na Dunaj.

»Če nimate zdaj vse vsote na razpolago, hm, pa vsaj provizijo in 70 odst. podpisane vsote,« je začel Lustig mešetariti. Poissou, ki se je imel za zelo lisičjega trgovca, so se zasvetile oči: »Brez čeka, v bankovcih in posredovalnino za vas, če uredite na 70 od sto!«

Lustig je seveda brž pristal, vtaknil v žep 50 milijonov frankov in se je odpeljal na Dunaj. Ves mesec je škilil v pariške dnevnike. O prodaji Eiffelovega stolpa ni bilo nič pisanega. Zviti Poissou se je sramoval še ženi črhiniti, kako je kupil pariški stolp.

Dve leti kasneje je Lustig spet ujel podobnega kalina in mu je prodal Eiffelov stolp. Šele pri tretji taki kupčiji je policija zgrabila »grofa« Lustiga in ga je vtaknila v ječo, kjer je umrl leta 1947. Eiffelov stolp je pa le kar dvakrat prodal.

Prvo italijansko nogometno prvenstvo je bilo na sporedu leta 1898 in od tedaj so odigrali 60 prvenstev. Tekmovanja moramo razdeliti v tri obdobja. Prva doba gre od začetka do leta 1915 (od leta 1916 do 1919 ni bilo tekem), druga od leta 1920 do leta 1943 (leti 1944 in 1945 ni bilo na sporedu tekem za prvenstvo) ter tretja od leta 1946 do lani.

Prva doba obsega 18 prvenstev. Največ prvenstev je osvojila Genoa, in sicer kar sedem, petkrat je bil prvi Pro Vercelli, trikrat Milan ter enkrat so osvojile častni naslov Juventus, Internazionale in Casale. Genoa je v obdobju 1898-1904 bila kar šestkrat prva, Pro Vercelli pa je gospodovala v obdobju 1908-1913, ko je bil petkrat prvi. Druga doba obsega 25 prvenstev. Najboljši ekipi sta bili Juventus in Bologna (šest častnih naslovov vsaka). Štiri prvenstva je osvojila Inter (Ambrosiana), tri Torino, po dve Pro Vercelli in Genoa ter po eno Roma in Novese. Juventus je bila v obdobju 1931 do 1935 petkrat prva, kar predstavlja višek, ki ni lahko premostljiv. Po drugi svetovni vojni je bilo na sporedu 17 prvenstev. Največ prvenstev sta osvojili Juventus in Milan, vsaka po pet, Torino je bil štirikrat prvi, Inter dvakrat in Fiorentina enkrat. Če seštejemo vse zmage, vidimo, da je največ prvenstev osvojila Juventus, in sicer kar 12. Druga je Genoa (9) in tretji Milan (8). Sledijo: Inter, Pro Vercelli in Torino 7, Bologna 6. Enkrat pa so bile prve: Roma, Fiorentina, Casale in Novese.

Kateri so bili najplodovitejši strelci povojnih prvenstev? Leta 1947 se je odlikoval znani Mazzola (Torina), ki je zabil 29 golov, leto kasneje se je pojavil Boniperti (Juventus) s 27 goli. Leta 1959 je bil prvi Nyers (Inter), ki je 26-krat potresel nasprotnikovo mrežo. Od leta 1950 pa do leta 1955 se je vseskozi odlikoval Nordahl (Milan), ki je zabil 35, 34, 26, 23 in 27 golov. Le enkrat je prepuštil prvo mesto (1952) Dancu John Hansenu (Juventus), ki je zabil 30 golov. Leta 1956 je bil prvi po osmih letih Italijan, in sicer Pivatelli (Bologna) — 29 golov. Sledi nato obdobje tujih napadavcev: Da Costa (Roma) 22, Charles (Juventus) 28, Angelillo (Inter) 33 in Sivori (Juventus) 27 golov. Predlanskim je bil prvi Brighenti (Sampdoria) 27, lani pa Milani (Fiorentina) 23 golov.

Izid letošnjega italijanskega prvenstva pa ne bo za mnogo spremenil omenjene lestvice. Čeprav je Milan letos izgubil prvenstvo, bo ostal še vedno najboljšo italijansko moštvo zadnjega desetletja, druga bo še vedno Fiorentina. Kdo bo najboljši strelca, pa je še vprašanje. D. T.

NAŠA ANKETA O TISKU

„Zakaj ne berejo slovensko?“

(Nadaljevanje s 6. strani)

venščini, ki nujno vpije po slovnici in pravopisu, nam je bilo težko razumeti, kaj je hotel doseči s svojim pismom, ki smo ga vsebinsko podali tako natančno in razumljivo, kolikor smo mogli. Nemože je, da bi bil naletel v eni sami številki N. 1 na 1200 besednih spačkov, razen če vidi v vsaki drugi besedi navadne slovenske časnikarske slovenščine besednega spačka. Verjetno pa ni hodil v slovenske šole in zato slovenščine ne zna dovolj, da bi ločil, kaj je pravilno in kaj ni. Jasno je, da vseh tujk ni mogoče izločiti iz slovenščine, kot jih ni mogoče iz nobenega jezika, ker se narodi razvijajo drug ob drugem v tesnem medsebojnem stiku in pogosto v okrilju iste kulture, ki jim je vtisnila svoj pečat tudi v jeziku. Noben jezik ni tako popoln, da bi obsegal vse potrebne izraze za neskončno razvejano duhovno življenje in tehnik, zato si mora vsakič pomagati s tujko. Slovenščina je v tem pogledu precej čist jezik, neprimeren bolj kot n. pr. češčina, srbohrvaščina ali ruščina, pa tudi italijanščina. Zato se nam zdijo očitki g. Marsetiča popolnoma neosnovani. Če bi skušali iztrebiti iz slovenščine sploh vse besede tujega korena, bi naš jezik hudo ubožali in ga napravili spet za primitivno narečje. Duhovno in kulturno zблиževanje med narodi se pač odraža tudi v jeziku, oziroma v jezikovnih sredstvih, ki označujejo tako zблиžanje, in ena izmed takih besed je prav »kultura«, ki je razumljiva vsem narodom in vsem zveni domače, kakor jim zvenijo v veri imena in besede Jeruzalem, Betlehem, tempelj, in podobno in pri katerih nikomur ne pade na misel, da bi jih šel prevajati in jim iskat odgovarjajočo »pristo« slovensko besedo.

Zdi se, da nekateri namena in smisla naše ankete o slovenskem tisku niso prav razumeli in se spravljajo nad zadeve, ki nimajo z bistvom ankete nič opraviti. Hoteli smo sprožiti razpravo o tem, v kakšni meri naš tisk pošteno opravlja svojo nalogo in ji je v duhovnem in tehničnem pogledu kos, ali v kakšni meri se izogiblje problemom, ki bi jih moral obravnavati, in zanemarja svojo nalogo, da vodi Slovence skozi današnji čas v bodočnost in je varuh njihovih narodnih, duhovnih in tvarnih koristi. Z drugimi besedami bi lahko rekli: v koliki meri je občutljiv za resnične probleme našega časa in kako reagira nanje.

Uredništvo

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20 — Telefon 29.477

ŽENA IN DOM

POCIVAJMO MED DELOM!

O nesrečah, ki se dogajajo v gospodinjstvih, prav malokrat slišimo, čeprav so te pogoste in hude. Poznamo nesreče zaradi nepravilnega ravnanja z elektriko, plinom, poškodb pri padcih, bodisi s slabo postavljene lestve ali pri spodrsljanju na tleh. Zanemarjeni pa so urezi z nožem, praške pri pomivanju okrušene posode, kar velikokrat povzroči hude infekcije.

Razne statistike kažejo, da so nesreče v gospodinjstvu pogostejše kot nesreče pri delu v tovarnah in drugih obratih. Znan raziskovalec gospodinjstevskega dela ugotavlja, da je eden glavnih vzrokov teh nesreč preutrujenost gospodinj. Gospodinja namreč dela do izčrpanosti, vmes si ne privoščiti počitka in tako popuščata njena pozornost in prisrčnost, kar pogostokrat privede do nesreče.

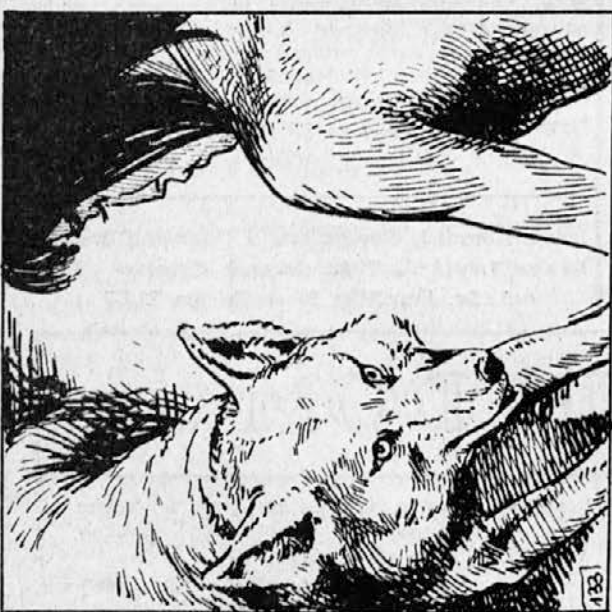
Raziskovanja potrjujejo, da gre delo spočiti gospodinjji v prvih dveh ali treh jutranjih urah prav hitro izpod rok. Proti poldnevu njena delovna sposobnost pada, še bolj proti večeru, ko tožijo

gospodinjje, da so skrajno utrujene. Še veliko hitreje pa se utrujenost stopnjuje pri ženskah, ki so tudi poklicno zaposlene.

Vsem gospodinjstvom, zaposlenim in nezaposlenim, priporočamo omenjeni izvedenec, da vpletajo redne odmore med svoje delo. Poleg daljših odmorov, ki naj sledijo vsakih nekaj ur dela, so zelo priporočljive še minute odmora. V tem času naj gospodinja leže, si podloži nekoliko noge, da so nekoliko dvignjene. Tudi z udobnim, sproščenim sedenjem se lahko spočijemo, če ne moremo počivati leže. Veliko pripomore k splošnemu počitku in zbiranju novih moči okrepčilo, ki vsebuje vitamine, kot n. pr. sadje, sveža limonada ali sadni sok.

S poizkusi so ugotovili, da so gospodinjje, ki so med enim delom in drugim počivale, več naredile kot tiste, ki so delale brez nobenega odmora. Večje pa je bilo tudi njihovo poglobljenje v delo, zato se je pripetilo tudi manj nesreč.

Ondina

133. »Kdo prihaja?« je vprašal po vzroku »fijelas« Fao. »Dol iz Dekana! Rdeči psi, ubijalci! Prišli so na sever in morili. Ko je bil ta mesec še nov, sem imel štiri svojce — družico in tri mladiče. Neke noči sem jih našel mrtve v travi. Ko sem šel terjat krvnino, sem našel dole.« »Koliko jih je bilo?« je vprašal Mavgli.

134. »Ne vem. Trije izmed njih se ne bodo nikdar več borili. Nazadnje so me gonili in po treh nogah sem bežal pred njimi.« Res je bila njegova desna šapa vsa zmečkana in krvava, na bokih pa je imel vse meso razmesarjeno od ugrizov. »Tu imaš. Jej!« mu je odstopil Akela meso, ki mu ga je bil prinesel Mavgli. Tuji volk je bil močno sestradan.

135. »Ne bo vam v škodo, da ste mi pomagali!« se je zahvalil. »Daj mi malo počitka, svobodni narod, in tudi jaz bom pomagal ubijati. Moj brlog je prazen, pa nas je bilo pet v njem. Krvnina še ni poravnana!« Fao je gledal njegove močne zobe in zadovoljno prikimal: »Te čeljusti bomo še potrebovali!« Von-tola pa je lačen pospravljaj Akelov dar.

136. Da, res je bilo, kar je povedal tuji volk: dole, divji rdeči psi iz Dekana so se v stoglavem krdeču odpravili na morilni pohod. Mavgli je poznal rdeče pse in jih je sovražil. Živali so v majhnih jamah, bili so za polovico manjši, pa tudi bolj neumni kot volkovi, zato pa toliko bolj krvoločni. Tudi tiger in slon se jim umakneta s poti.

137. Med volkovi in rdečimi psi je vladalo staro sovražstvo. Volkovi so dole zaničevali, ker so imeli med prsti dlako, sami pa so bili goloprsti. Trdili so, da dole ne diše tako, kot mora dišati svobodni narod. Toda obramba proti podivjanemu krdeču bi bila brezuspešna: sijoniško krdeču je štelo le štirideset volkov, dole pa so se zbirali v stotinah.

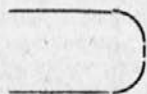

138. Vendar je rekel Akela: »Bolje je umreti v polnem krdeču, kakor sam samcat brez vodnika. Bratili se bomo! To bo dober lov — in moj poslednji. Hud boj bo to, boj za življenje in smrt. Ti, Mavgli, pa si človek in čaka te še mnogo dni in noči. Pojdi na sever, umakni se pokolu. Če ostane kdo izmed nas živ, ti prinese vest o tem boju.«

Za
naše
najmlajše

24

COZ-T-V-CSTA-KTCT OT
ANDZUK
RIŠE: MIKI
MUSTER